

УДК 72.01

Вітченко Д. М.,

*Харківський національний університет
міського господарства ім. О.М. Бекетова*denis_vitchenko@ukr.net, ORCID: 0000-0002-3766-6311

УКРАЇНСЬКИЙ ТРАДИЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ В АРХІТЕКТУРНОМУ ДОРОБКУ П. З. КРУПКА

Анотація: висвітлюються творчі підходи застосування українського традиційного контексту в творчому доробку архітектора П.З. Крупка.

Ключові слова: український традиційний контекст, етнокультурна своєрідність в архітектурі, національний романтизм.

Актуальність. Сучасні глобалізаційні процеси актуалізують проблему збереження етнокультурної своєрідності в архітектурі та спадкоємності сучасної архітектури історичним регіональним стильовим напрямкам. Для збереження спільності ціннісних орієнтирів старого та нового необхідне висвітлення в тому числі й творчих підходів митців Харківської архітектурної школи 1910-1930-х рр., які застосовували український традиційний контекст для відображення національної ідентичності в архітектурі й зокрема П. З. Крупка, творчий спадок якого залишається по за увагою фахівців.

Мета статті. Обґрунтувати використання українського традиційного контексту архітектором П.З. Крупком у своїй творчій діяльності.

Об'єкт дослідження – творчий доробок П.З. Крупка, що містить у собі український традиційний контекст.

Предмет дослідження – Український традиційний контекст у творчому доробку П.З. Крупка.

Методика дослідження – Дослідження передбачає використання сукупності таких підходів і методів, як: аналіз і систематизація наукової літератури та за тематикою дослідження, натурне і графічне обстеження об'єктів дослідження, збирання фактичних даних та систематизація натурних обстежень, аналіз проектних та іконографічних першоджерел, порівняльний аналіз архітектурних і загальнонаукових концепцій для виявлення основних узагальнень та основних положень, які відповідають на пряму дослідження.

Виклад основного матеріалу.

Петро Захарович Крупко (1886-1948), – український архітектор, професор архітектурного факультету Харківського інституту комунального будівництва у 1930-х рр., насамперед відомий історикам архітектури, як перший Головний архітектор м. Харкова часів УРСР у 1938-1941 рр. Відзначився як розробник

проектів детального планування і забудови головних магістралей та окремих кварталів Харкова, Запоріжжя, Одеси, Кривого Рогу, Краматорська та ін. Автор проектів багатьох будівель у Харкові в період 1920-1940-х рр. [1, с. 37].

Архітектурна діяльність П.З. Крупка в Харкові побіжно розглянута у публікаціях І.М. Лаврентьєва, О.Ю. Лейбфрейда і Ю.Ю. Полякової [2,3]. Про архітектурний доробок П.З. Крупка, що містить український традиційний контекст згадано у монографії В. В. Чепелика [4, с.148]. На даний момент, висвітлення творчого спадку П.З. Крупка, є неповним та потребує подальшого опрацювання. Зокрема недостатньо висвітлена його професійна діяльність, присвячена пошукам шляхів відображення української етнокультурної своєрідності в архітектурі. Цій темі й присвячена дана стаття.

Найбільш характерною особливістю руху за «національний стиль» в архітектурі України першої третини ХХ ст. можна вважати найтісніший зв'язок архітектурно-будівельної практики з історико-етнографічними дослідженнями. Введення у науковий ужиток нових фактів історії архітектури України був конче потрібний, бо історія української архітектури, як наука, тільки зароджувалася та для її розвитку були необхідні точні факти. Процес творення сучасних форм етнокультурної своєрідності також потребував ґрунтовної історичної наукової основи. Ці джерела визначали для архітекторів український традиційний контекст, – систему символічних координат, яка чітко акцентувала би у свідомості сучасників етнокультурну ідентичність архітектурного витвору.

Різні дослідники визначали народно-стильові пошуки в Україні початку ХХ ст. як національно-романтичну галузь руху модерн (Ю. В. Івашко, Б.І. Божинський), як окремих національний стиль (В. В. Чепелик) та як національно-романтичний напрям історизму (В. Є. Ясієвич, С. М. Лінда), як український романтизм (Т.І. Антощук). Розвиток етнокультурних особливостей в архітектурі розглядається як пошук її національної ідентичності (Черкес Б.І., Юрик Я. М.). Європейські дослідники оцінюють подібну архітектуру початку ХХ ст. як явище романтизму, що в зодчестві проявлялося через різні течії модерну і Ар Деко.

На даний момент трактування творчих підходів митців початку ХХ ст., які намагалися використовувати український традиційний контекст для формування національного архітектурного стилю є дискусійним та потребує подальшого опрацювання.

Петро Захарович Крупко народився 1886 р. у с. Ріпки (нині Богодухівського району Харківської обл.) у селянській родині [5, л.1]. 1907 р. закінчив Харківське ремісниче училище, отримавши фах майстра-механіка. Вищу фахову освіту здобув на Архітектурному факультеті Харківського художнього інституту лише у 1928 р. [5, л.2]. Задовго до того як отримати

диплом архітектора-художника від кваліфікаційної комісії, П. З. Крупко оволодів фахом архітектора шляхом самоосвіти на практиці.

Не маючи базової архітектурної освіти П. З. Крупко з 1907-1911 рр. працював креслярем, потім техніком-будівельником у проектній конторі інженера-архітектора Є. Н. Сердюка. Інженер-архітектор Євген Наумович Сердюк (Сердюков) (1876-1921) був активним діячем харківського мистецького осередку, що на початку ХХ ст. займався розробкою українського архітектурного стилю. Його архітектурна та публіцистична діяльність стала невід'ємною частиною руху національно-культурного відродження в Україні на початку ХХ ст. Сердюк став вчителем та творчим натхненником П. З. Крупка.

У майстерні Сердюка в 1910 р. Крупко розробив проект житлового будинку на 8 квартир (пізніше поштового відділення) на вул. Петінській у м. Харкові [5, л. 2]. Будинок не зберігся, В.В. Чепелик у своїй монографії відмічає українські народностильові особливості його об'ємно-просторового рішення [4, с. 306].

Про зростання цікавості до формування «нового українського стилю» свідчить участь П.З. Крупка у конкурсі проектів пам'ятника-каплиці біля Шведської могили у Полтаві [5, с.6]. Умови конкурсу, оголошеного Полтавською губернською земською управою в 1911р., передбачали українську трактовку образу каплиці. Члени журі, серед яких були знані київські архітектори В.В. Городецький та А.В. Кобелев [6, с.12], на відзначили проект Крупка з 12 поданих на конкурс і він не посів жодного з-х призових місць.

Під керівництвом свого керівника-вчителя, П.З. Крупко оволодів навичками архітектора та отримав можливість вести самостійну фахову діяльність. У 1911-1915 рр. П.З. Крупко працює у Харківському повітовому земстві на посаді земського техника й виконує проекти суспільних будівель: шкіл, народних училищ, лікарень. Раніше вважалося, що об'єкти, побудовані в 1911-1915 рр. запроектовані П.З. Крупком у співавторстві та під керівництвом Є.Н. Сердюка [7]. Та останні архівні дослідження автора статті доводять одноосібне авторство П.З. Крупка [5]. Втім, на цьому етапі професійної діяльності П.З. Крупко майже повністю копіює стилістику та прийоми свого наставника.

У 1911р. вірогідно у співавторстві з Є.Н. Сердюком Крупко розробив проект школи на 9 класів у с. Жихар (зараз територія м. Харкова) [5, л.1]. На спорідненість з українською традицією зодчества вказували чотирисхилі дахи, трапецієподібні ніші над вікнами одноповерхової будівлі, дельтодони (узори з трикутних ніш) між вікнами утворювали орнаментальну стрічку на фасадах.

Набагато виразнішою була побудована 1912 р. за проектом П.З. Крупка 6-класна школа у с. Липці [5, л.2] (нині смт у Харківській обл.) – невелика

будівля змінної поверховості (1-2 поверхи). Українська етнокультурна своєрідність виражена за рахунок трапецієподібних вікон другого поверху, орнаментальної стрічки «городки» між вікнами 1-го поверху й та ніші із хрестоподібними фігурами. Загальний «хатній» образ будівлі підтримують напіввальмові чотирихилі дахи.

Будівля Мереф'янського споживчого товариства та банку побудована у 1912 р. (зараз у будівлі міститься загальноосвітня школа №1, сучасна адреса – вул. Савченка, 25). Сучасні архітектурознавчі джерела вказують авторство будівлі Є. Н. Сердюка [7], але перелік власних авторських робіт П. З. Крупка свідчить про його одноосібне авторство по цій будівлі [5, л.3]. План основного об'єму мав коридорну систему з однобічним розташуванням кімнат уздовж головного фасаду. В торцях розташовувалися зали засідань. Планувальній схемі будівлі відповідало рішення головного фасаду. Рівномірний ритм вікон головного фасаду закінчувався ризалітом із великим потроєним вікном, яке відповідає розташуванню залу засідань. Вікна першого поверху попарно об'єднані нішами. Простінки між нішами трактовані як пілястри, що звужуються до гори. У верхній частині пілястра перерізна заглибленим поясом, трактованим як спрощений астрагал. Перемички ніш профільовані в дусі сволоків українських хат. Трапеційний вхід, акцентований ризалітом, підкреслює монументальний ганок на кронштейнах й виділене обрамленням вікно другого поверху, розташоване над ним. Фасади вирішені у відкритій цеглі. Фасадний декор використовує народні мотиви: пояси з ніш «ширинок» в рівні перемичок вікон 1-го поверху та заглибленого орнаменту «городки» в рівні трапеційних вікон 2-го поверху, під вікнами 2-го поверху розміщено вставки в дусі українського різьблення «сітка з квадратів». Оригінально вирішений карниз, що увінчує будівлю: цегляні кронштейни, з'єднані карнизом простого профілю, є основою для різьблених дерев'яних кобилок, які підтримують звис покрівлі. Поле між кронштейнами помережано нішами-ширинками. Важливі в композиційному відношенні площини стіни акцентовані квадратними та трикутними нішами-ширинками. Фронтони напіввальмових дахів ризалітів тут є розвитком мотивів димників курних хат.

У 1960-х рр. лівобіч від головного фасаду був прибудований двоповерховий об'єм, який точно повторив архітектурні форми правого ризаліту, через це головний фасад став симетричним.

В 1913 р. П.З. Крупко розробив проект повітового управління (пізніше лікарня) у слободі Деркачі [5, л.2] (зараз м. Дергачі Харківської обл., сучасна адреса будівлі – вул. 1-го травня, 4). Розташування будівлі на розі вулиць обумовило її «Г»-подібну форму в плані. Наріжна частина доволі простої одноповерхової будівлі підкреслена ризалітом, також ризаліти симетрично

фланкують фасади з обох боків. Використані віконні прорізи двох типів: потроєні з еліптичними перемичками у ризалітах та трапеційні вікна між ними. Вікна обведені лиштвою, та поєднані між собою декоративний поясом з рельєфним орнаментом-«городкою». Над бічними ризалітами влаштовані люкарни під чотирихилими напіввальмовими дашками, наріжний ризаліт первісно увінчувало баштоподібне завершення, зараз – трикутний фронтон.

В 1914 р. також у Деркачах при 10-ти класній школі були запроектовані та здійснені будівництвом квартири вчителів [5, л. 3]. Невелика одноповерхова будівля мала напіввальмовий чотирихилий дах, який надавав їй схожості із традиційним українським житлом – хатою. Головний фасад мав трапецієподібні вікна головного фасаду обведені трапеційними бровками, що у міжвіконнях переходить у карнизи. Карнизи між вікнами та підвіконня прикрашені нескладним орнаментом з цегли двох кольорів (білого та червоного). Орнамент дає чіткі асоціації з типами української народної різьби по дереву «шашкою» та «трикутниками». Головний вхід акцентовано порталом із трапеційним завершенням яке підтримується двома колонками із стилізованими астрагалами у вигляді орнаментальної смуги «шашки» з цегли двох кольорів. Портал увінчаний люкарною із трьома трапеційними вікнами та напіввальмовим дашком з трикутним фронтоном.

З автобіографічних джерел відомо, що у 1914 р. П.З. Крупко запроектував та здійснив будівництво двох особняків у Костянтинограді (нині м. Красноград Харківської обл.) – Шпаковського та Хомбровської [5, л.3]. За стильовими ознаками та схожістю авторського почерку, до доробку П.З. Крупка можна віднести колишній одноповерховий житловий особняк з мезоніном у м. Красноград (сучасна адреса – вул. Лермонтова, 60), який зберігся понині.

Одноповерховий цегляний особняк з мезоніном розміщений видовженим боком у глиб ділянки. Приміщення будівлі із складним планом групувалися вздовж коридору, який з'єднував головний та дворовий входи. Об'єм будівлі вирішений асиметрично. Двоповерхова частина будівлі має виступ відносно одноповерхової частини з боку головного фасаду. Будинок має високий цоколь, який має помітний ухил усередину, що є характерним прийомом української сакральної архітектури. Головний вхід на стику різновисоких частин, первісно був організований через терасу (нині перетворену на приміщення) з балконом над нею. У композиції будівлі використані різноманітні віконні прорізи: тридільні у ризаліті головного фасаду, аркове вікно над головним входом, витягнуті по вертикалі із трапеційними завершеннями прорізи першого поверху. Елементи зовнішнього опорядження фасадів: горизонтальне орнаментальне пасмо «городка», ніші-дельтодони над потроєними вікнами другого поверху ризаліту, підвіконні ніші з фігурною кладкою «в шашку»,

огодження ганку головного входу у вигляді стилізованих антропоморфних фігур, стилізовані капітелі колон тераси з геометричним орнаментом вказують на запозичення з прийомів українського народного зодчества.

Революційні зміни в Україні 1917–1920 рр. за висловом В. В. Чепелика: «...сприяли виявленню народних обдарувань. На зміну минулим, блискуче вишколеним та широко ерудованим жерцям архітектурного мистецтва приходять інші – більш прості, але активні, не такі освічені, але досвідчені, не академісти, а практики. Настійливість, молодечий запал та невимримне бажання творити для народу були їх визначальними рисами» [4, с. 321]. Серед цього нового покоління зодчих висунувся у 1920-ті рр. П. З. Крупко.

У 1920-ті рр. в УРСР найбільш поширеними новими типами житла стають індивідуальні та блоковані будинки. Вони виділялися компактним функціональним об'ємно-планувальним рішенням, доцільним застосуванням раціональних конструктивних схем, індустріальних будівельних матеріалів.

В 1923-1924 рр. за проектом В. К. Троценка у співавторстві з П. З. Крупком, який виконував обов'язки старшого техника та за участю І. К. Богомолова, І. Г. Таранова-Белозерова були забудовані 3 нових селища при промислових підприємствах Харкова. Чотириквартирні двоповерхові будинки блокувалися у 2 дзеркально-симетричні секції. Секція складалася з 2-х окремих трикімнатних квартир, розташованих в 2-х рівнях. Засоби художньої виразності, в характері англійських котеджів того часу, одночасно були співзвучні мотивами традиційного українського зодчества. У мальовничому образі житлових будинків відбилися особливості їх планувальної і об'ємно-просторової структури, характерні для української народної архітектури: круті схили дахів з великими виносками, веранди, тераси і балкони. Поверхню нештукатурених стін оживляли нечисленні рельєфні деталі: цегляні «рядки» міжповерхових карнизів, підвіконь і перемичок над вікнами верхнього поверху, дерев'яні стійкі навісів над ганками прикрашені мотивами української різьблення.

Спроби застосування українського контексту в архітектурі зазнали нищівної критики з боку архітекторів-авангардистів. Відлуння тієї критики відчутне у популярних історико-архітектурних виданнях 1970-х рр. «Численні ганки, веранди, балкони, мансардні виступи перевантажили архітектурний об'єм котеджів, позбавили його цілісності, ускладнили об'ємну композицію» [8, с. 27] – писав про котеджі харківських робітничих селищ Б. А. Бондаренко.

Зазнав критики й нереалізований варіант проекту театру на 900 місць в м. Умань (1927 р.) авторства П.З. Крупка. Архітектор І. Н. Заков, автор низки публікацій в архітектурній періодиці УРСР 1930-х рр., писав: «будівля не має нічого спільного з органічним напрямком в створенні українського

національного стилю. Якщо театр має національні форми, то він не має радянського образу. Від цього будинку віє гоголівської провінційністю, він скидається на т. зв. народні будинки, які земства створювали в повітових містах царської Росії. В проекті Крупка тільки зовнішньо приклеєні окремі українські елементи оформлення. Вікна, які освітлюють вхід, розв'язані в характерних формах модерну, в той час, як в рішенні башти слухового вікна автор намагається використати елементи церковно-української архітектури: фронти розв'язані в яскраво виявленому українському бароко. Таким чином, ми маємо українські, але з різних епох, різного напрямку елементи, зібрані в одній будівлі.» [9, с. 18].

Офіційна цікавість до народностильових форм в архітектурі відновилося після приєднання Західної України до УРСР в 1939 р. Об'єднання українців у межах національної республіки в складі СРСР мало підтверджуватися зовнішніми атрибутами української ідентичності в архітектурі. Це обумовлювало повернення до використання українських вернакулярних форм в архітектурній практиці УРСР й Харкова зокрема.

Згаданий І. Н. Заков писав в 1940 р.: «Ще кілька років тому, українські архітектори, перебуваючи під впливом «модних» тоді течій функціоналізму та конструктивізму, зовсім не цікавилися вивченням народної творчості, роботою над створенням українського стилю в архітектурі» [9, с. 16]. Але «До них, українські націоналісти, які засіли було в керівних органах мистецького фронту, намагаючись культивувати «національний стиль», що не мав нічого спільного з мистецтвом, національною формою і соціалістичним змістом» [9, с. 16]. Звісно. Після того як «вороги народу» були викриті та покарані за словами І.Н. Закова: «архітектори стали побоюватися першої-ліпшої національної форми, – якби, чого не вийшло» [9, с. 16].

Той же І. Н. Заков, писав: «Освоєння архітектурної спадщини України повинно йти не шляхом вивчення архітектурних форм і деталей, не шляхом вивчення зовнішньої оболонки української архітектури, а шляхом глибокого розуміння основних принципів побудови кожного пам'ятника народної архітектури» [9, с. 16]. Визначивши такі принципи, можна в «правильний спосіб» черпати з джерела народного мистецтва прототипи для створення сучасних будівель, «національних за формою і соціалістичних за змістом».

Ці принципи склали:

- органічний й нерозривний зв'язок з природою, застосування будівельних матеріалів, характерних для даної місцевості,
- благородна простота, лаконічність, відсутність зайвої ускладненості і фальші,
- характерна композиція покрівлі і характер силуету,

- активне вживання народного орнаменту[9, с. 17].

Під впливом критики елементи українського традиційного контексту стають у П.З. Крупка більш стриманими, з ледь помітним натяком на елементи національної ідентичності в дахах і орнаментиці. Це помітно у типовому проекті житлового будинку на 8 квартир [9, с. 18]. Та реалізованому проекті 4-5 поверхового житлового будинку на вул. Дудинської, 4, у м. Харкові [10, с. 21].

Висновки: Пошук і розвиток народних традицій в архітектурі і мистецтві, започаткований ще на початку ХХ ст., продовжився після надання обмеженої автономії Україні у межах соціалістичної союзної республіки в 1920-ті рр. Ці пошуки знайшли яскраве відображення в творчості харківських архітекторів серед яких помітна творча постать П. З. Крупка.

Перші проекти П. З. Крупка, які містять український традиційних контекст, створені до революційних подій 1917 р., та проект театру в м. Умані, тотожні національно-романтичному напрямку архітектури доби модерну.

Та вже проекти котеджів робітничих селищ 1924 р., пов'язані з формуванням нових типів житла і застосуванням прийомів народної архітектури на основі раціоналістичних засобів формоутворення.

Проекті житлових будинків 1935-1940 рр., відзначені використанням класицистичних прийомів формоутворення поряд з національно-забарвленими формами архітектурної орнаментики та абрисів дахів.

Пошуки етнокультурної своєрідності української архітектури в творчості П.З. Крупка до сих пір залишався по за увагою фахівців. Й хоча ім'я П.З. Крупка знаходиться в тіні більш знаного харківського колеги по стилістиці В.К. Троценка, внесок митця в творення українського стилю в архітектурі вартий високої оцінки та ґрунтовного аналізу.

Досліджено 10 архітектурних об'єктів авторства П.З. Крупка (*див. Таб. 1*).

Роботам Крупка, що містять у собі український традиційний контекст притаманна лаконічність й раціоналізм, деяка обмеженість стилістичних прийомів, що повторюються з проекту в проект.

У планувальних рішеннях об'єктів автор притримується раціональних об'ємно-планувальних рішень обумовлених передусім функціональними вимогами та економією будівництва, яку було продиктоване соціальним рівнем замовника до 1917 р. та характером соціального замовлення у радянські часи.

Характерні риси українського народного зодчества у витворах П. З. Крупка, знаходили відображення у дахах, зазвичай чотирисхилих напіввальмових із трикутними фронтонами та слуховими вікнами. Мотиви традиційних декоративних форм та елементів застосовані автором у будівельному матеріалі відмінному від матеріалу прототипу: мотиви дерев'яних деталей, різьблення по дереву й вишивки, стрічкові мальовані

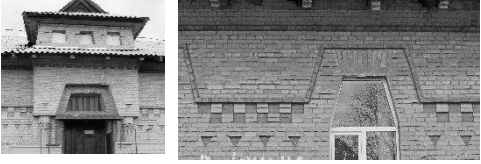

орнаменти, – повторені у муруванні з цегли 2-х кольорів. Використані й елементи з мурованої архітектури Давньої Русі: орнаменти «городки», «дельтодон», «поребрик» та України XVII – XVIII ст.: ніші «ширинки» та пояси з них.

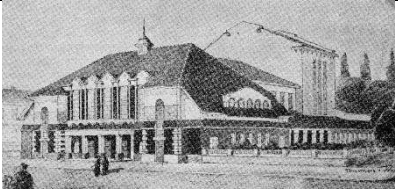
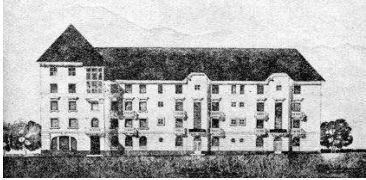
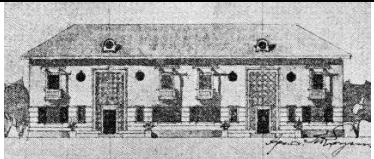
Автор використовує напрацьований арсенал декоративних елементів, серед яких: ніші «ширинки» та пояси з них, орнаментальний пояс «городка», огорожі балконів з ажурного мурування за мотивами антропоморфного орнаменту, монументальний ганок над трапеційним входом, карниз із кронштейнами. Автор вживає орнамент як виразник структури будівлі та її невід’ємну частину.

Загалом, в архітектурному доробку П.З. Крупка проявилися творчі пошуки митця, котрі можна охарактеризувати як явище романтизму, виражене в зодчестві через різні напрямки модерну і раціоналізму. Пошук та відбір елементів народно-стильової своєрідності із подальшою модернізацією історичних прототипів використовувалися П.З. Крупком для вираження української етнокультурної ідентичності в архітектурі.

Таблиця 1.

№ п/п	Зображення / Сучасна адреса будівлі	Первісне призначення / Рік буд.	Елементи українського традиційного зодчества в рішенні фасадів об’єкту										
			а	б	в	г	д	є	ж	з	і	к	л
1	 вул. Тернопільська, 17, м. Харків	9-ти класна школа у с.Жихор /1911	4										
			а	б	в	г	д	є	ж	з	і	к	л
			+				+			+	+		
													
2	 вул. Веселовська, 19, с. Липці	6-ти комплектна школа у с. Липці /1912	а	б	в	г	д	є	ж	з	і	к	л
			+				+	+		+	+		

3	 <p>вул. Савченка, 25, м. Мерефа</p>	<p>Мерефянське споживче товариство та банк / 1912</p>	<table border="1" data-bbox="911 190 1423 271"> <thead> <tr> <th>а</th> <th>б</th> <th>в</th> <th>г</th> <th>д</th> <th>є</th> <th>ж</th> <th>з</th> <th>і</th> <th>к</th> <th>л</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>+</td> <td></td> <td></td> <td>+</td> <td>+</td> <td>+</td> <td>+</td> <td>+</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> 	а	б	в	г	д	є	ж	з	і	к	л	+			+	+	+	+	+			
а	б	в	г	д	є	ж	з	і	к	л															
+			+	+	+	+	+																		
4	 <p>вул. 1-го травня, 4, м. Дергачі</p>	<p>Волосна управа / 1914</p>	<table border="1" data-bbox="911 562 1423 642"> <thead> <tr> <th>а</th> <th>б</th> <th>в</th> <th>г</th> <th>д</th> <th>є</th> <th>ж</th> <th>з</th> <th>і</th> <th>к</th> <th>л</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>+</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>+</td> <td>+</td> <td></td> <td></td> <td>+</td> <td>+</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> 	а	б	в	г	д	є	ж	з	і	к	л	+				+	+			+	+	
а	б	в	г	д	є	ж	з	і	к	л															
+				+	+			+	+																
5	 <p>вул. Золочівський шлях, 53, м. Дергачі</p>	<p>Квартири вчителів /1914</p>	<table border="1" data-bbox="911 860 1423 940"> <thead> <tr> <th>а</th> <th>б</th> <th>в</th> <th>г</th> <th>д</th> <th>є</th> <th>ж</th> <th>з</th> <th>і</th> <th>к</th> <th>л</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>+</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>+</td> <td>+</td> <td>+</td> <td></td> <td></td> <td>+</td> <td>+</td> </tr> </tbody> </table> 	а	б	в	г	д	є	ж	з	і	к	л	+				+	+	+			+	+
а	б	в	г	д	є	ж	з	і	к	л															
+				+	+	+			+	+															
6	 <p>вул. Лермонтова, 60, м. Красноград</p>	<p>Житловий особняк /1914</p>	<table border="1" data-bbox="911 1196 1423 1276"> <thead> <tr> <th>а</th> <th>б</th> <th>в</th> <th>г</th> <th>д</th> <th>є</th> <th>ж</th> <th>з</th> <th>і</th> <th>к</th> <th>л</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>+</td> <td>+</td> <td></td> <td></td> <td>+</td> <td>+</td> <td>+</td> <td></td> <td></td> <td>+</td> <td>+</td> </tr> </tbody> </table> 	а	б	в	г	д	є	ж	з	і	к	л	+	+			+	+	+			+	+
а	б	в	г	д	є	ж	з	і	к	л															
+	+			+	+	+			+	+															
7	 <p>Московський проспект, 141-143, м. Харків</p>	<p>Котеджі робітничих селищ /1923-1924</p>	<table border="1" data-bbox="911 1603 1423 1684"> <thead> <tr> <th>а</th> <th>б</th> <th>в</th> <th>г</th> <th>д</th> <th>є</th> <th>ж</th> <th>з</th> <th>і</th> <th>к</th> <th>л</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>+</td> <td>+</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>+</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>+</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> 	а	б	в	г	д	є	ж	з	і	к	л	+	+				+				+	
а	б	в	г	д	є	ж	з	і	к	л															
+	+				+				+																

8		Театр у м. Умань / 1927	а	б	в	г	д	є	ж	з	і	к	л
			+		+		+	+				+	+
9		Житловий будинок/ 1930-ті рр.	а	б	в	г	д	є	ж	з	і	к	л
			+	+				+			+		
10		Житловий будинок / 1930-ті рр.	а	б	в	г	д	є	ж	з	і	к	л
			+					+					
Примітки до таб. 1.: а. – напіввальмові дахи із трикутними фронтонами б. – ризаліт-башта із наметовим завершенням в. – башта-сигнатура із наметовим завершенням г. – трапеційний портал входу з монументальним ганком д. – трапеційні віконні прорізи є. – орнаментальний пояс «городка» ж. – орнаментальний пояс з ніш-ширинок з. – профільований карниз з кронштейнами і. – окремі орнаментальні вставки к. – огорожа балконів з ажурного мурування з орнаментальним мотивом л. – різьблення полотна входних дверей													

Література:

1. Архитекторы Харькова / под. общей ред. С.Чечельницкого. – Харьков: 2008. – 376 с., ил.
2. Харьков вчера, сегодня, завтра / Ред.: Ю.М.Шкодовский, И.Н.Лаврентьев, А.Ю.Лейбфрейд, Ю.Ю.Полякова. – 2-е изд., испр. и доп. – Харьков: Фолио, 2002. – 206 с.
3. Лейбфрейд А.Ю. Харьков. От крепости до столицы: Заметки о старом городе / А.Ю.Лейбфрейд, Ю.Ю.Полякова. – Харьков: Фолио, 2004. – 335с.
4. Чепелик В.В. Українській архітектурний модерн / Чепелик В. В. Упорядник З.В.Мойсеєнко-Чепелик – К.: КНУБА, 2000. – 378 с.; іл.
5. Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В. Г. Заболотного. Крупко Петр Захарович [Изоматериал]: лич. лист чл. СА УССР. – Х.: [б. и.], 1945. – 12 л.

6. Конкурс проектов часовни под Полтавой // Зодчий. – 1911.– X" 19. –С. 211-212.
7. Вітченко Д. Український модерн Євгена Сердюка / Д. Вітченко. // Пам'ятки України. – 2016. – №2. – С. 72-81: фото. цв.
8. Бондаренко Б.А. Каменная летопись. История градостроительства и архитектуры Харькова. / Б.А. Бондаренко – Харьков: Прапор, 1978. – 72 с.; 32 л. ил.
9. Заков І. Н. Практика застосування національних форм в роботах харківських архітекторів /І.Н. Заков // Архітектура радянської України. – 1940. – №4 – с. 16-20.
10. Заков І.Н., Крупко П.З. Житлове будівництво Харкова в 1936 р./ І. Н. Заков // Архітектура радянської України. – 1938. – №6 – с. 18-21.

Аннотация

Витченко Д. Н., Харковский национальный университет городского хозяйства им. А.Н. Бекетова.

Украинский традиционный контекст в архитектурном наследии П. З. Крупко.

Освещаются творческие подходы применения украинского традиционного контекста в творчестве архитектора С.А. Крупко (1886-1948). Творческие поиски художника оценены как явление романтизма, выраженное в зодчестве через направления модерна и рационализма. Поиск и отбор элементов народно-стилевого своеобразия с последующей модернизацией исторических прототипов использовались В. К. Крупко для выражения украинской этнокультурной идентичности в архитектуре.

Ключевые слова: Украинский традиционный контекст, этнокультурная идентичность в архитектуре, национальный романтизм.

Annotation

Vitchenko D. M., O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv.

Ukrainian traditional context in the architectural heritage P.Z. Krupko.

The creative approaches to the application of the Ukrainian traditional context in the works of architect S.A. Krupka (1886-1948). The creative search of the artist is assessed as a phenomenon of romanticism, expressed in architecture through the directions of modernity and rationalism. The search and selection of elements of national style identity, with the subsequent modernization of historical prototypes were used VK. Krupko for the expression of Ukrainian ethnocultural identity in architecture.

Key words: Ukrainian traditional context, ethnocultural identity in architecture, national romanticism.